

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ¹**

**Έκθεση για την Ελλάδα²
(έγγραφο CPT/inf (2008)3 της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2008)**

.....

I. Εισαγωγή

A. Ημερομηνίες επίσκεψης και σύνθεση της αντιπροσωπείας

1. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε την Ελλάδα από τις 20 έως 27 Φεβρουαρίου 2007. Η επίσκεψη οργανώθηκε επειδή «κατά τη γνώμη [της Επιτροπής³] απαιτείται από τις περιστάσεις» (άρθρο 7 παρ. 1 της Σύμβασης⁴).

B. Περιεχόμενο της επίσκεψης

3. Στην έκθεση⁵ για την περιοδική επίσκεψή της στην Ελλάδα τον Αύγουστο / Σεπτέμβριο 2005, που διαβιβάστηκε στις ελληνικές αρχές το Μάρτιο του 2006, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εξέφρασε τη σοβαρή ανησυχία της επειδή αναγκάστηκε να επαναλάβει πολλές από τις συστάσεις της, κάποιες εκ των οποίων πάγιες. Ειδικότερα, υπογράμμισε τη μόνιμη αδυναμία των ελληνικών αρχών να αντιμετωπίσουν τις διαρθρωτικές ελλείψεις του σωφρονιστικού συστήματος και των κέντρων κράτησης αλλοδαπών. Επίσης, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της επειδή η προφανής

¹ Σημείωση της επιμελήτριας: έχει συσταθεί με τη Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας. Η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα 1 και 2 με τα οποία τροποποιήθηκε έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα με το Ν. 1949/1991 (ΦΕΚ 83, τ. Α') και την Υ.Α. Εξωτερικών Δικαιοσύνης της 15/28.4.1994 (ΦΕΚ 66, τ. Α' αντίστοιχα.

² Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε την Ελλάδα από τις 20 έως 27 Φεβρουαρίου 2007. Αφού συνέταξε έκθεση που απέστειλε στην Ελληνική κυβέρνηση, η τελευταία απαντώντας στις παρατηρήσεις της ζήτησε τη δημοσίευσή της (έγγραφο CPT/Inf (2008) 3).

Στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής συμμετείχαν οι: Marion Felice (επικεφαλής), Pétur Hauksson και George Tugushi, τους οποίους συνόδευαν από τη Γραμματεία της Επιτροπής οι Hugh Chetwynd και Marco Leidekker. Επίσης, ως ειδικός εμπειρογνώμονας συμμετείχε ο κύριος Alan Mitchell, Πρώην Διευθυντής του Κέντρου Υγείας των Φυλακών της Σκωτίας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Πληροφορίες για τα μέλη της αντιπροσωπείας δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα της Επιτροπής www.cpt.coe.int/en/members.htm.

Η Επιτροπή επισκέφθηκε εγκαταστάσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης στην Αττική (αστυνομικά τμήματα Ασπροπύργου, Ακρόπολης, Κολωνού, Νέου Κόσμου, Ομόνοιας, Παλαιού Φαλήρου, Αγίου Παντελεήμονα, Συντάγματος, Ζωγράφου, κέντρα κράτησης αλλοδαπών Ασπροπύργου, Πειραιά, Πέτρου Ράλλη, Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών) και στις νομαρχίες Έβρου (αστυνομικά τμήματα Αλεξανδρούπολης, Ορεστιάδας, Ισακίου, Κυπρίνου, συνοριακά φυλάκια Νέας Βίσσας, Νέου Χιμονίου, Τυχερού) και τα ειδικά κέντρα κράτησης αλλοδαπών Φυλακίου και Βρισικών), Λέσβου (ειδικό κέντρο κράτησης αλλοδαπών Μυτιλήνης) και Ροδόπης (ειδικό κέντρο κράτησης αλλοδαπών Βένας) καθώς και τις αντρικές φυλακές Κορυδαλλού.

Αποσπασματική απόδοση της έκθεσης στην ελληνική και επιμέλεια: Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα.

³ Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει πραγματοποιήσει τέσσερις περιοδικές επισκέψεις στην Ελλάδα (Μάρτιο 1993, Μάιο/Ιούνιο 1997, Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 2001, Αύγουστο/Σεπτέμβριο 2005) καθώς και δύο ad hoc επισκέψεις (Νοέμβριο 1996 και Οκτώβριο/Νοέμβριο 1999).

⁴ «1. Η Επιτροπή οργανώνει επισκέψεις στις περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 2. Εκτός από περιοδικές επισκέψεις, η Επιτροπή μπορεί να οργανώσει κάθε άλλη επίσκεψη που, κατά τη γνώμη της απαιτείται από τις περιστάσεις».

⁵ Βλέπε σε ελληνική απόδοση το έγγραφο [CPT/Inf \(2006\) 41, παράγραφο 7.](#)

έλλειψη αποτελεσματικής δράσης, στις περιπτώσεις εξέτασης των καταγγελιών κακομεταχείρισης από τις αρχές, δημιούργησε κλίμα ατιμωρησίας στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

Στην προαναφερόμενη έκθεση, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπογράμμισε ότι εάν αποτύχουν οι προσπάθειες των ελληνικών αρχών για τη βελτίωση της κατάστασης υπό το φως των συστάσεων της η μόνη επιλογή της είναι η διαδικασία που προβλέπει η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 10 της Σύμβασης.

4. Προκαλεί λύπη η παράλειψη των ελληνικών αρχών να αντιμετωπίσουν αρκετές από τις σοβαρές ανησυχίες που επισήμανε η Επιτροπή στην έκθεσή της για την επίσκεψη του 2005. Τούτο αφορά ειδικότερα στις απαντήσεις επί των τμημάτων της έκθεσης που πραγματεύονται ζητήματα των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και του σωφρονιστικού συστήματος. Με σκοπό τη συνέχιση ενός εποικοδομητικού διαλόγου, ο Πρόεδρος της Επιτροπής απέστειλε επιστολή προς τις ελληνικές αρχές στις 18 Δεκεμβρίου 2006 αναδεικνύοντας μερικές από τις σημαντικές ελλείψεις των απαντήσεών τους και αιτούμενος την παροχή πρόσθετων πληροφοριών⁶.

Πριν αποφασίσει για την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης⁷ η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να επισκεφθεί την Ελλάδα ελπίζοντας στην προαγωγή ενός ουσιαστικού διαλόγου με τις ελληνικές αρχές. Βασικός σκοπός της επίσκεψης ήταν η εξέταση των μέτρων που υιοθέτησαν οι ελληνικές αρχές στο πλαίσιο της εφαρμογής των συστάσεων της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων μετά την έκθεση επί της περιοδικής επίσκεψης του Αυγούστου/Σεπτεμβρίου 2005 καθώς και οι υψηλού επιπέδου συνομιλίες με τις ελληνικές αρχές με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας με την Επιτροπή.

Για το σκοπό αυτό, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής επικεντρώθηκε στις εγγυήσεις που παρέχονται στις περιπτώσεις της κακομεταχείρισης όσων κρατούνται από αξιωματούχους επιβολής του νόμου και στις συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά τμήματα και στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών. Επίσης, η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε τις αντρικές φυλακές του Κορυδαλλού προκειμένου να εξετάσει τις συνθήκες κράτησης στις πτέρυγες και να αξιολογήσει τις πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Ολοκληρώνοντας την επίσκεψη, η αντιπροσωπεία είχε εκτεταμένες συζητήσεις με ανώτατους αξιωματούχους των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης με αντικείμενο αφενός την απάντηση των ελληνικών αρχών στην έκθεση της Επιτροπής επί της περιοδικής επίσκεψης του 2005 και αφετέρου την παροχή σχολίων επί των ευρημάτων της ad hoc επίσκεψης του 2007.

Δ. Συνεργασία και διαβουλεύσεις κατά τη διάρκεια της επίσκεψης

6. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, επιτράπη στην αντιπροσωπεία η άμεση πρόσβαση στα κέντρα κράτησης που επιθυμούσε να επισκεφθεί και στα πρόσωπα με τα οποία ήθελε να συνομιλήσει. Περαιτέρω, της παρασχέθηκαν άμεσα όλες οι πληροφορίες που ήταν αναγκαίες για την εκπλήρωση του έργου της.

Μετά το πέρας της επίσκεψης, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων διεξήγαγε εποικοδομητικές διαβουλεύσεις με τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, Βύρωνα Πολύδωρα, το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Παναγιώτη Πανούρη, το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, Κωνσταντίνο Αιλιανό και τη Γενική Διευθύντρια Φυλακών Χριστίνα Πέτρου, καθώς και με άλλους ανώτατους αξιωματούχους των Υπουργείων Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης.

7. Κάποια επεισόδια αμαύρωσαν τη συνεργασία της αντιπροσωπείας με τις ελληνικές αρχές. Το σοβαρότερο αφορά κρατούμενο του Αστυνομικού Τμήματος Ομονοίας που ισχυρίστηκε κακομεταχεί-

⁶ Με επιστολή της 5.7.2007 η Επιτροπή ενημερώθηκε γενικά από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για κάποιες από τις συστάσεις της που περιλαμβάνονται στην έκθεσή της για την επίσκεψη του 2005.

⁷ «Εάν το Μέρος δεν συνεργάζεται ή αρνείται να βελτιώσει την κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, η τελευταία μπορεί, με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της και αφού δώσει τη δυνατότητα στο Μέρος να εκθέσει τις απόψεις του, να αποφασίσει να κάνει δημόσια δήλωση σχετικά με το θέμα αυτό».

ριση από τους αστυνομικούς και ζήτησε υγειονομική περίθαλψη: ο διοικητής του αστυνομικού τμήματος τον απείλησε με απέλαση εάν δεν ενημέρωνε την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ότι δεν είχε ανάγκη την παροχή ιατρικών υπηρεσιών. Στην περίπτωση κρατουμένου που αποβίωσε στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας ο ίδιος διοικητής αρνήθηκε στην αντιπροσωπεία την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που στη συνέχεια αφαίρεσε από το φάκελο του που τέθηκε υπόψη των μελών της αντιπροσωπείας.

Αυτά και άλλα περιστατικά αποτελούν σοβαρή παραβίαση του άρθρου 3⁸ και του άρθρου 8, παράγραφος 2 (δ)⁹ της Σύμβασης. Οι ελληνικές αρχές οφείλουν να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα που διασφαλίζουν την ενημέρωση όλων των υπαλλήλων επιβολής του νόμου για τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων στη Σύμβαση κρατών.

Περαιτέρω, στο παρελθόν η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων είχε καταστήσει σαφές στις ελληνικές αρχές ότι η διάθεση συνοδείας ασφαλείας στην αντιπροσωπεία αφενός δεν είναι αναγκαία και αφετέρου δεν αποτελεί προσήκουσα αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Επίσης, δεν πρέπει να είναι διαρκής η επιτήρηση των δραστηριοτήτων της και των προσώπων με τα οποία συνομιλεί.

8. Γενικότερα, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει επισημάνει ότι η ανυπαρξία ειδικού γραφείου, στο Υπουργείο Εξωτερικών ή σε οιοδήποτε άλλο Υπουργείο, αρμόδιου για την επικοινωνία με την Επιτροπή, δυσχεραίνει τη δυνατότητα της διατήρησης συνεχούς διαλόγου με τις ελληνικές αρχές. Πριν από κάθε επίσκεψη της Επιτροπής ορίζονται σύνδεσμοι που όμως έχουν περιορισμένη χρονικά αρμοδιότητα. Επομένως, δεν υπάρχει συνέχεια στο έργο τους. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει κατάλληλος μηχανισμός για την αξιολόγηση των απαντήσεων της κυβέρνησης στις εκθέσεις της Επιτροπής επί των επισκέψεών της και ιδίως για την επαλήθευση του περιεχομένου τους, δηλαδή για να επιβεβαιώνεται ότι οι απαντήσεις αντιμετωπίζουν όλες τις συστάσεις της Επιτροπής. Η Επιτροπή επεσήμανε αυτήν την αδυναμία στις συζητήσεις που διεξήγαγε στο τέλος της επίσκεψής της. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων θα εκτιμούσε ιδιαίτερα τα σχόλια των ελληνικών αρχών επ' αυτού του σημείου.**

II. Διαπιστώσεις της επίσκεψης και προτεινόμενη δράση

A. Οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

9. Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε αστυνομικά τμήματα και συνοριακά φυλάκια στην Αττική και στην περιφέρεια του Έβρου καθώς και διάφορους χώρους κράτησης των παράνομων μεταναστών. Μερικές από αυτές τις εγκαταστάσεις είχε επισκεφθεί και στο παρελθόν.

10. Το νομικό πλαίσιο της κράτησης από τις αρχές επιβολής του νόμου έχει παραμείνει ίδιο με αυτό που αναφέρεται στην έκθεση της Επιτροπής επί της επίσκεψης που πραγματοποίησε στην Ελλάδα το 2005 ([βλέπε CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφοι 11 και 48](#)).

2. Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης

11. Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά την ad hoc επίσκεψη του 2007 στην Ελλάδα αναδεικνύουν με σαφήνεια ότι δεν βελτιώθηκε η μεταχείριση των κρατουμένων από τις αρχές επιβολής του νόμου. Για μια ακόμη φορά η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπήρξε αποδέκτης καταγγελιών για κακομεταχείριση των κρατουμένων από τους υπαλλήλους επιβολής του νόμου. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των ενδιαφερομένων η κακομεταχείριση συνίστατο σε ραπίσματα, λακτίσματα, κτυπήματα με γκλομπ και γροθιές κατά τη σύλληψη ή κατά τη διάρκεια

⁸ « Η Επιτροπή και οι αρμόδιες εθνικές αρχές του ενδιαφερόμενου Μέρους συνεργάζονται για την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής».

⁹ «2. Το Μέρος οφείλει να παρέχει στην Επιτροπή τις ακόλουθες διευκολύνσεις για την εκπλήρωση του σκοπού της: ... δ. κάθε άλλη πληροφορία, την οποία διαθέτει το Μέρος, και η οποία είναι αναγκαία στην Επιτροπή για την εκπλήρωση του σκοπού της».

ανάκρισης από τους αστυνομικούς.

12. Για παράδειγμα, κρατούμενος με τον οποίο συνομίλησε η αντιπροσωπεία της Επιτροπής ισχυρίστηκε ότι γρονθοκοπήθηκε στο κεφάλι και στο σώμα από αστυνομικούς του αστυνομικού τμήματος της Αλεξανδρούπολης που τον απείλησαν με αφαίρεση του δείκτη συμπιέζοντάς τον με δύο πέννες. Επίσης, δήλωσε ότι, αστυνομικοί που τον κρατούσαν σε ένα τραπέζι του κατέβασαν το παντελόνι ενώ ένας τρίτος απειλούσε να τον βιάσει. Όμως, οι έντονες διαμαρτυρίες του προκάλεσαν την παρέμβαση ανώτερου αξιωματικού. Ωστόσο, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, ο ξυλοδαρμός συνεχίστηκε μετά την αποχώρηση του ανώτερου αξιωματικού από την αίθουσα.

Περαιτέρω, υπάλληλος της ελληνικής αστυνομίας περιέγραψε στην αντιπροσωπεία πώς ξυλοκοπήθηκε ενώπιόν του ένας αλλοδαπός. Λίγες ημέρες αργότερα, όταν τον συνόδευσε στο δικαστήριο έφερε εμφανή τραύματα στο κεφάλι. Όμως, ούτε ο εισαγγελέας, ούτε το δικαστήριο ούτε ο διορισθείς από το δικαστήριο δικηγόρος του έθιξαν το ζήτημα της κακοποίησης του.

13. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι γιατροί της αντιπροσωπείας διαπίστωσαν ότι τα τραύματα των κρατουμένων επιβεβαίωναν τις καταγγελίες τους για κακομεταχείριση από τα όργανα επιβολής του νόμου. Για παράδειγμα, κρατούμενος του αστυνομικού τμήματος Ομοιοίας ισχυρίστηκε ότι αστυνομικοί τον κλότσησαν στην αριστερά κνήμη και τον γρονθοκόπησαν στο πρόσωπο ενώ τα χέρια του ήταν δεμένα με χειροπέδες. Η εξέταση αποκάλυψε σημάδια σε δύο περιοχές της αριστερής κνήμης του (2,9 cm x 2,6 cm και 1,1 cm x 1 cm). Επίσης, διαπιστώθηκε ότι είχε υπερευαίσθησία γύρω από ορισμένα από τα δόντια.

14. Στα κρατητήρια της Πέτρου Ράλλη ένας πολίτης του Μπαγκλαντές ισχυρίστηκε ότι ενώ βρισκόταν στο κελί απέλασης του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών υπέστη κακοποίηση (ραπίσματα στα πρόσωπο και κλωτσιές) από τους αστυνομικούς που τον συνόδευαν επειδή αρνήθηκε να επιβιβαστεί στο αεροπλάνο. Ειδικότερα υποστήριξε ότι λιποθύμησε αφού οι αστυνομικοί συμπίεσαν τον λαιμό του, πίεσαν με τα δάχτυλά τους τις κόγχες των ματιών του, έστριψαν τα χέρια του πίσω από την πλάτη του, και τον κλότσησαν στα πόδια, στους γλουτούς και στην κοιλιά. Η εξέτασή του από γιατρούς – μέλη της αντιπροσωπείας αποκάλυψε τα εξής τραύματα: μια μικρή εκδορά (περίπου 0,3 cm) στο κάτω χείλος και κόκκινο μώλωπα στο αριστερό μάγουλο κάτω από το αριστερό μάτι (2 εκ.), δύο γδαρσίματα, διάσπαρτες μωλωπισμένες περιοχές και στις δύο πλευρές του μετώπου και κόκκινο μώλωπα δύο εκατοστών στο κέντρο του θώρακα, οίδημα πάνω από το θυρεοειδή χόνδρο, στο εμπρόσθιο τμήμα του λαιμού και διόγκωση των εξωτερικών τμημάτων των άνω βραχιόνων. Στο δεξί πόδι, κάτω και προς την πλευρά της επιγονατίδας, διαπιστώθηκαν διάχυτοι μώλωπες ιώδους χρώματος και περιμετρικά κοκκινισμένη περιοχή (περίπου 2 cm x 2 cm).

Δεδομένου ότι η υπόθεση γνωστοποιήθηκε στις αρχές, **η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να ενημερωθεί για την έκβαση της έρευνας που διεξήχθη για την κακομεταχείριση που επικαλείται ο προαναφερόμενος αλλοδαπός.**

15. Σε αυτό το πλαίσιο επιβάλλεται να αναφερθεί η μαγνητοσκόπηση που πραγματοποίησε αστυνομικός τον Ιούνιο του 2006 και δημοσιοποιήθηκε όταν η Επιτροπή είχε ολοκληρώσει την επίσκεψη του Φεβρουαρίου 2007. Η μαγνητοταινία παρουσιάζει σοβαρό περιστατικό κακομεταχείρισης δύο κρατουμένων στο αστυνομικό τμήμα Ομοιοίας από όργανα επιβολής του νόμου. Ένα άλλο περιστατικό, επίσης μαγνητοσκοπημένο, αφορά στην από 17 Νοεμβρίου 2006 κακομεταχείριση που υπέστη φοιτητής στη Θεσσαλονίκη από όργανα επιβολής της τάξης.

16. Όλες οι πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων αναδεικνύουν, για μία ακόμη φορά, την ανάγκη να αναλάβουν οι ελληνικές αρχές αποφασιστική και άμεση δράση για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Διαφαίνεται ότι δεν έχουν λάβει σοβαρά υπόψη τις επανειλημμένες διαπιστώσεις της Επιτροπής για την κακομεταχείριση των κρατουμένων από τα όργανα επιβολής του νόμου οι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι και αξιωματικοί του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Η κατάσταση αυτή πρέπει να αλλάξει. Με κάθε μέσο, πρέπει να διασφαλιστεί ότι είναι σαφές σε όλους του αξιωματούχους επιβολής του νόμου, ανεξαρτήτως βαθμού, το μήνυμα της μηδενικής ανοχής στην κακομεταχείριση των κρατουμένων. Με συγκεκριμένες δράσεις πρέπει να συνειδητοποιήσουν την αποφασιστικότητα της ελληνικής κυβέρνησης να πατάξει

την κακομεταχείριση όλων των προσώπων που στερούνται την ελευθερία τους. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να επαναλάβουν σθεναρά το παραπάνω μήνυμα της μηδενικής ανοχής στην κακομεταχείριση των κρατουμένων και να το ενισχύσουν με δήλωση κατάλληλου πολιτικού επιπέδου.**

Επιβάλλεται επίσης να σημειωθεί ότι στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών αλλοδαποί κατήγγειλαν στην Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων την κακομεταχείριση που υπέστησαν όταν απέτυχαν οι απόπειρες απέλασής τους (βλέπε για παράδειγμα, παράγραφο 14 ανωτέρω). Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεν υπάρχουν οδηγίες για τη χρήση βίας στο πλαίσιο των απελάσεων. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει στην ελληνικές αρχές να καταρτίσουν ολοκληρωμένο πρωτόκολλο για τις απελάσεις, ιδίως όσον αφορά στη χρήση μέτρων εξαναγκασμού.**

17. Όπως έχει υπογραμμίσει η Επιτροπή σε προηγούμενες εκθέσεις της, αποτελεί αξίωμα η υποχρέωση των εισαγγελέων και των δικαστών να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα όταν υπάρχουν ενδείξεις κακομεταχείρισης από την αστυνομία. Από την άποψη αυτή, προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία η περίπτωση που αναφέρεται ανωτέρω, στην παράγραφο 12.

Για μια ακόμη φορά, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει στους δικαστές/εισαγγελείς να διατάσσουν άμεσα τη διεξαγωγή ιατροδικαστικής εξέτασης οποτεδήποτε το πρόσωπο που προσάγεται ενώπιόν τους ισχυρίζεται κακομεταχείριση από τους αξιωματούχους επιβολής του νόμου και να αναλαμβάνουν τις αναγκαίες πρωτοβουλίες που διασφαλίζουν την προσήκουσα διερεύνηση των σχετικών ισχυρισμών. Η προσέγγιση αυτή είναι επιβεβλημένη ανεξάρτητα από το εάν ο προσαγόμενος φέρει εμφανή εξωτερικά τραύματα. Περαιτέρω, ακόμη και ελλείψει ρητών ισχυρισμών για κακομεταχείριση ο εισαγγελέας/δικαστής οφείλει να διατάξει τη διεξαγωγή ιατροδικαστικής εξέτασης οποτεδήποτε έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι είναι θύμα κακοποίησης το πρόσωπο που έχει προσαχθεί ενώπιόν του. Εάν είναι απαραίτητο, πρέπει να τροποποιηθούν οι σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας.

18. Όπως είχε συμβεί κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του 2005 (βλέπε [CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφοι 52 έως 56](#)), η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υποχρεώθηκε να επιβλέπει άμεσα τις ιατρικές εξετάσεις πολλών κρατουμένων που ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από τους αστυνομικούς.

Για παράδειγμα, δεν είχε παραπεμφθεί για ιατρική εξέταση ούτε ακολουθούσε θεραπεία για τα τραύματά του ο ισχυρισθείς κακομεταχείριση πολίτης του Μπαγκλαντές που συνάντησε η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών (βλέπε ανωτέρω παράγραφο 14). Παραπέμφθηκε σε ιατρό για εξέταση αιτήσεως της αντιπροσωπείας της Επιτροπής. Δύο μέρες αργότερα, επιστρέφοντας στα κρατητήρια της οδού Πέτρου Ράλλη, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής ενημερώθηκε ότι παρότι είχε παραπεμφθεί σε νοσοκομείο και εξεταστεί από τρεις ιατρούς, δεν ακολουθούσε κάποια θεραπεία επειδή κατά την άποψη των ιατρών δεν έφερε τραύματα. Ωστόσο, καθώς τα τραύματά του ήταν ακόμη ορατά και χρειαζόταν ιατρική περίθαλψη η αντιπροσωπεία επέμεινε για την εκ νέου παραπομπή του σε νοσοκομείο προκειμένου να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση.

Τη δεύτερη φορά εξετάστηκε από τέσσερις γιατρούς που διαπίστωσαν τους τραυματισμούς, που είχε διαπιστώσει και ο γιατρός της αντιπροσωπείας της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, και του υπέδειξαν την κατάλληλη θεραπεία, συμπεριλαμβανομένης αναλγητικής ένεσης. Ο γιατρός υπηρεσίας της χειρουργικής κλινικής γνωμάτευσε ότι τα τραύματά του ανταποκρίνονταν στους ισχυρισμούς του περί κακοποίησης.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ανησυχεί επειδή στο συγκεκριμένο κρατούμενο παρασχέθηκε ιατρική περίθαλψη για τα τραύματά του μόνον μετά τη δεύτερη παρέμβαση της αντιπροσωπείας της. Περαιτέρω, σημειώνεται ότι οι υπεύθυνοι για τη μεταγωγή του αστυνομικοί αποπειράθηκαν να επηρεάσουν την ιατρική εξέταση παρότι ήταν παρόντα στο νοσοκομείο μέλη της αντιπροσωπείας της Επιτροπής. Απαιτήθηκαν χρόνος και ενέργεια για να διασφαλιστεί σε έναν τραυματία, υπαγόμενο στη δικαιοδοσία του ελληνικού κράτους, η παροχή της κατάλληλης ιατρικής περί-

θαλψης. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει στις ελληνικές αρχές να υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέτρα που διασφαλίζουν ότι δεν παρακωλύουν την πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη οι απειλές και οι εκφοβισμοί των αστυνομικών αρχών.

19. Στη συνέχεια της έκθεσης (βλέπε παράγραφο 35) παρατίθενται οι συστάσεις που στοχεύουν στη διασφάλιση της συστηματικής ιατρικής εξέτασης όσων κρατούνται σε ειδικά κέντρα αλλοδαπών, όπως είναι αυτό της οδού Πέτρου Ράλλη.

Αποτελεί αξίωμα η καταγραφή των τραυμάτων που διαπιστώνονται στο πλαίσιο της ιατρικής εξέτασης καθώς και των σχετικών δηλώσεων του κρατούμενου. Κάθε πληροφορία που συνίσταται στην καταγραφή από ιατρό τραυματισμών, που ανταποκρίνονται σε ισχυρισμούς κακομεταχείρισης, πρέπει να διαβιβάζεται συστηματικά ενώπιον της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής που υποχρεούται να διατάξει άμεσα τη διεξαγωγή ιατροδικαστικής εξέτασης.

20. Όσον αφορά στις ιατροδικαστικές εξετάσεις η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπενθυμίζει ότι πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα εξής στοιχεία: τα δημογραφικά στοιχεία του ασθενούς, τους ισχυρισμούς του για τα αίτια των τραυμάτων, τη λεπτομερή περιγραφή κάθε τραύματος, αιτιολογημένη γνώμатеυση για τα αίτια και το χρόνο των τραυματισμών¹⁰. Στο πλαίσιο των υψηλού επιπέδου συνομιλιών που διεξήχθησαν στο τέλος της επίσκεψης ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης εξέφρασε στην αντιπροσωπεία την εκτίμησή του για τις ανησυχίες που αναδεικνύει στην έκθεσή της επί της επίσκεψης που πραγματοποίησε στην Ελλάδα το 2005 (βλέπε [CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφος 56](#)) καθώς και κατά τη διάρκεια της ad hoc επίσκεψης του 2007, και την ενημέρωσε ότι θα εξετάσει τη λειτουργία της ιατροδικαστικής υπηρεσίας στην Ελλάδα. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων αναμένει συγκεκριμένες πληροφορίες για τη λειτουργία της ιατροδικαστικής υπηρεσίας στην Ελλάδα, υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων.

3. Συνθήκες κράτησης

A. Αστυνομικά τμήματα και συνοριακά φυλάκια

21. Στις εκθέσεις της για τις προηγούμενες επισκέψεις στην Ελλάδα η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων διατύπωσε πολλές συστάσεις με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης στα αστυνομικά τμήματα και στα συνοριακά φυλάκια, ιδίως όσον αφορά στον αριθμό των κρατουμένων, στις συνθήκες διαβίωσης σε αυτούς τους χώρους περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας και στο επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών υγιεινής, στην υπαίθρια άσκηση και στην πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη. Οι διαπιστώσεις της κατά την ad hoc επίσκεψη του 2007 επιβεβαιώνουν ότι δεν είναι ικανοποιητικές οι συνθήκες κράτησης στις εγκαταστάσεις της Ελληνικής Αστυνομίας. Επιπλέον, παρότι έχουν σχεδιαστεί για τη βραχύχρονη κράτηση των υποδίκων, συνεχίζουν να εξυπηρετούν την κράτηση, και μάλιστα παρατεταμένη, ιδίως των μεταναστών. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι η αντιπροσωπεία ενημερώθηκε για την ανακαίνιση, στο άμεσο μέλλον, των περισσότερων εξ αυτών των εγκαταστάσεων.

22. Η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε έντεκα αστυνομικά τμήματα στους νομούς της Αττικής και του Έβρου. Οι συνθήκες κράτησης μπορεί να χαρακτηριστούν εν γένει αποδεκτές, για σύντομες περιόδους, μόνο στα αστυνομικά τμήματα της Ακρόπολης, του Κολωνού και του Παλαιού Φαλήρου. Τα περισσότερα κελιά είχαν τεχνητό φωτισμό και εξαερισμό και καθόλου πρόσβαση σε φυσικό φως. Ήταν καθαρά και ευλόγως συντηρημένα. Επίσης, διαθέτουν κατάλληλες υποδομές (κτισμένα κρεβάτια, στρώματα, και καθαρές κουβέρτες) για τους κρατούμενους που διανυκτερεύουν. Ωστόσο, τα δύο μικρά κελιά του αστυνομικού τμήματος της Ακρόπολης δεν έχουν πρόσβαση σε φως, τεχνητό ή φυσικό, και δεν διαθέτουν τις αναγκαίες υποδομές για διανυκτέρευση των κρατουμένων. Επιβάλλεται να αντιμετωπιστούν άμεσα αυτές οι ελλείψεις.

¹⁰ Βλέπε Principles on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment of Punishment (General Assembly Resolution 55/89, 4-12-2000), διαθέσιμες σε: <http://www2.ohchr.org/english/law/investigation.htm>

Τα κρατητήρια στο αστυνομικό τμήμα του Αγίου Παντελεήμονα ήσαν υπό ανακαίνιση, όταν η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε αυτόν το χώρο κράτησης. Όμως, στον τρίτο όροφο του τμήματος¹¹ χρησιμοποιείτο ένα κελί (επιφάνειας επτά τετραγωνικών μέτρων). Το κελί αυτό ήταν κακοσυντηρημένο, σχεδόν χωρίς φωτισμό και κατάλληλο αερισμό, βρώμικο και εξοπλισμένο με δύο μόνο σπασμένα καθίσματα. Τα αρχεία του τμήματος αποδεικνύουν ότι σε αυτό το κελί κρατήθηκαν έως και έξι άτομα, άνδρες και γυναίκες, για περίπου δέκα ώρες και ότι περιστασιακά εξυπηρέτησε τη διανυκτέρευση κρατουμένων. Επιβάλλεται η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης σε αυτό το κελί. Περαιτέρω, ουδέποτε πρέπει να χρησιμοποιείται για τη διανυκτέρευση κρατουμένων.

Στα κελιά των αστυνομικών τμημάτων του Ασπρόπυργου, του Νέου Κόσμου, της Ορεστιάδας και του Συντάγματος ο τεχνητός φωτισμός ήταν σχεδόν ανύπαρκτος. Είχαν ελάχιστη πρόσβαση σε φυσικό φως και ήταν ανεπαρκώς αεριζόμενα. Γενικά, ήταν βρώμικα. Επιπλέον, επιβάλλεται η αντικατάσταση των στρωμών και των σκεπασμάτων στα κελιά αυτών και άλλων αστυνομικών τμημάτων καθώς και στο αστυνομικό τμήμα του Ζωγράφου.

Από το 2005, δεν έχουν βελτιωθεί οι συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά τμήματα της Αλεξανδρούπολης και της Ομόνοιας (στην Αθήνα). Είναι άθλιες. Ο χώρος των κελιών δεν έχει πρόσβαση σε φυσικό φως ενώ ο τεχνητός φωτισμός ήταν ανεπαρκής. Έτσι, τα κελιά είναι ημι-σκοτεινά. Ο εξαερισμός ήταν ανεπαρκής και οι εγκαταστάσεις ήταν γενικά βρώμικες και παλιές. Από τα αρχεία του αστυνομικού τμήματος Ομόνοιας η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι συχνά οι κρατούμενοι διαβιούσαν σε συνθήκες συνωστισμού με αποτέλεσμα κάποιοι να αναγκάζονται να κοιμηθούν στο ίδιο κρεβάτι με άλλους ή στο πάτωμα.

23. Οι συνθήκες κράτησης στα συνοριακά φυλάκια που επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία της Επιτροπής ήσαν εν γένει απαράδεκτες, ακόμη και για περιόδους βραχύχρονης κράτησης. Στο Ισαάκιο και στη Νέα Χειμωνή τα κελιά έχουν ελάχιστη πρόσβαση σε φυσικό φωτισμό και εξαερισμό, ενώ οι κρατούμενοι ήσαν εφοδιασμένοι με βρώμικες κουβέρτες και κοιμούνταν σε βρώμικα στρώματα στο πάτωμα. Η τουαλέτα ήταν βρώμικη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, χαλασμένη. Στη Νέα Χειμωνή, δύο από τα τρία κελιά είναι μόνιμα πλημμυρισμένα λόγω βλάβης των υδραυλικών. Έτσι, οι κρατούμενοι, κάποιες φορές συνωστισμένοι, αναγκάζονται να κοιμούνται σε υγρά στρώματα. Επιπλέον, δεν παρέχονται στους κρατούμενους η δυνατότητα υπαίθριας άσκησης ούτε επαρκείς ποσότητες προϊόντων υγιεινής.

Στο σταθμό του Κυπρίνου το βασικότερο πρόβλημα είναι ο συνωστισμός των κρατουμένων. Δέκα άτομα κρατούνται σε κελί επιφάνειας περίπου 14 τετραγωνικών μέτρων. Σε ένα άλλο κελί, πέντε κρατούμενοι διαβιούσαν για περίπου 40 ημέρες σε ένα χώρο επιφάνειας μικρότερης των επτά τετραγωνικών μέτρων. Το κελί είχε ελάχιστο φυσικό φως και ανεπαρκή αερισμό. Τα στρώματα και τα κλινοσκεπάσματα ήταν βρώμικα και, λόγω έλλειψης χώρου, ένας από τους κρατούμενους ήταν υποχρεωμένος να τοποθετεί το στρώμα του πάνω από το επίπεδο της τουαλέτας. Μόνο περιστασιακά παρέχεται στους κρατούμενους η δυνατότητα της υπαίθριας άσκησης. Μερικές φορές οι κρατούμενοι παρέμεναν για ημέρες κλεισμένοι στο κελί τους. Δεν είναι δύσκολο να χαρακτηριστούν απάνθρωπες και εξευτελιστικές αυτές οι συνθήκες κράτησης.

24. Καθίσταται σαφές ότι οι ελληνικές αρχές οφείλουν να καταβάλουν περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης στα αστυνομικά τμήματα και στα συνοριακά φυλάκια και ότι απαιτείται η εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος ανακαίνισης για να αποκατασταθούν οι κραυγαλέες ελλείψεις που επισημάνθηκαν ανωτέρω.

Οι ισχύουσες ρυθμίσεις είναι απαράδεκτες, κυρίως για όσους κρατούνται για εβδομάδες. Εκτός από τις προαναφερόμενες υλικές ελλείψεις, οι εγκαταστάσεις είναι εγγενώς ακατάλληλες για παρατεταμένη διαμονή, δεδομένης αφενός της έλλειψης υποδομών για υπαίθρια άσκηση και αφετέρου της ανυπαρξίας δραστηριοτήτων ψυχαγωγίας των κρατουμένων. Συνεπώς, οι κρατούμενοι μετανάστες

¹¹ Η αντιπροσωπεία δεν ενημερώθηκε εξ αρχής για την ύπαρξη αυτού του κελιού παρότι υπήρχε κρατούμενος κατά το χρόνο της επίσκεψής της. Ενημερώθηκε για τη χρήση αυτού του κελιού από κρατούμενους άλλου αστυνομικού τμήματος.

δεν πρέπει να παραμένουν σε αυτούς τους χώρους στέρησης της προσωπικής ελευθερίας για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα αλλά να μένουν χωρίς καθυστέρηση, σε εγκαταστάσεις με κατάλληλες υποδομές και δραστηριότητες ανάλογες του καθεστώτος τους.

25. Εν όψει της ανυπαρξίας προόδου από την επίσκεψη του 2005 και υπό το φως του άρθρου 3 της Σύμβασης, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να αναλάβουν αποφασιστική δράση για την εφαρμογή των παρακάτω συστάσεων της στις εγκαταστάσεις που επισκέφθηκε και, εφόσον είναι αναγκαίο, σε άλλους χώρους κράτησης.

Τα κελιά πρέπει να έχουν εύλογη επιφάνεια κατάλληλη για την αξιοπρεπή διαβίωση των κρατουμένων. Για παράδειγμα, σε κελιά επιφάνειας επτά τετραγωνικών μέτρων, όπως αυτά που επισκέφθηκε η Επιτροπή στον Κυπρίνο και στο αστυνομικό τμήμα Συντάγματος, δεν επιτρέπεται να διανυκτερεύουν πλέον του ενός κρατουμένων και ποτέ περισσότεροι των δύο. Είναι αναγκαίος ο επαρκής φωτισμός (δηλαδή αρκετός για διάβασμα εξαιρουμένων των ωρών του ύπνου) και εξαερισμός των κελιών. **Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συνιστά να επανεξεταστεί η κατάσταση των κελιών αναφορικά με τον αριθμό των κρατουμένων, το φωτισμό και τον αερισμό τους.**

Στους κρατούμενους που διανυκτερεύουν πρέπει να παρέχονται οι κατάλληλες υποδομές. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υποχρεούται να επιμείνει στις πάγιες συστάσεις της προς τις ελληνικές αρχές προκειμένου να παρέχουν σε όλους τους κρατούμενους που διανυκτερεύουν ένα κρεβάτι και καθαρό στρώμα και σκεπάσματα (και σεντόνια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες). Τούτο σημαίνει ότι επιβάλλεται ο τακτικός καθαρισμός των στρωμάτων και σκεπασμάτων. Περαιτέρω, τα κελιά πρέπει να διαθέτουν εξοπλισμό για την ανάπαυση των κρατουμένων (για παράδειγμα καρέκλες ή πάγκους), να συντηρούνται και να διατηρούνται καθαρά, ώστε να εξασφαλίζονται οι κατάλληλες συνθήκες υγιεινής διαβίωσης.

Στους κρατούμενους πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να ικανοποιούν τις φυσικές τους ανάγκες σε συνθήκες καθαριότητας και αξιοπρέπειας. Επιπλέον, οι χώροι κράτησης πρέπει να διαθέτουν επαρκείς υποδομές για την ικανοποίηση των αναγκών προσωπικής υγιεινής των κρατουμένων. Ο χώρος της τουαλέτας πρέπει να εγγυάται επαρκές επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής ζωής. **Ενόψει των ανωτέρω, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει να δοθούν σαφείς οδηγίες ώστε να διασφαλιστεί η καθαριότητα των χώρων υγιεινής που χρησιμοποιούν οι κρατούμενοι και η απρόσκοπτη πρόσβασή τους σ' αυτούς όλο το 24ωρο.** Επιπλέον, στους κρατούμενους θα πρέπει να παρέχεται αφενός η δυνατότητα να πλένουν και να αλλάζουν τα ρούχα τους σε κατάλληλες συνθήκες και αφετέρου πρόσβαση σε χώρους προσωπικής υγιεινής του σώματος. Στους κρατούμενους που διανυκτερεύουν πρέπει να παρέχονται είδη προσωπικής υγιεινής (όπως σαπούνι, πετσέτες, οδοντόπαστα κλπ).

Περαιτέρω, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει τη σύστασή της για καθημερινή υπαίθρια άσκηση όλων των κρατουμένων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία για 24 ώρες ή περισσότερο.

Τέλος, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει στις ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα μέτρα ώστε να σταματήσει η πρακτική του μακροχρόνιου περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας, ιδιαίτερα των μεταναστών, σε χώρους κράτησης των υποδίκων: θα πρέπει να κρατούνται σε ειδικά σχεδιασμένα κέντρα, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των κριτηρίων που παγίως προάγει η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων.

β. Χώροι κράτησης αλλοδαπών

26. Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε τα ειδικά κέντρα κράτησης αλλοδαπών στη Μυτιλήνη και στη Βέννα καθώς και στους νομούς Αττικής (Ασπρόπυργος, Πέτρου Ράλλη και Πειραιώς) και Έβρου (Νέα Βίσα και Βρυσικά, καθώς και Φυλάκιο που αναμενόταν να αρχίσει να λειτουργεί στις αρχές του καλοκαιριού του 2007).

Σε αυτούς τους χώρους εκτελούνται οι αποφάσεις διοικητικής κράτησης των μεταναστών. Εκτός

της Αττικής, την ευθύνη για τη διαχείριση αυτών των χώρων έχουν από κοινού η Περιφέρεια (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη), η Νομαρχία (κτίρια, εξοπλισμός, προϊόντα υγιεινής, κ.λπ.) και η Αστυνομία (υποχρέωση φύλαξης). Ωστόσο, υπάγεται καθ' ολοκληρία στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης η λειτουργία των σχετικών χώρων στον Ασπρόπυργο, στην οδό Πέτρου Ράλλη και στον Πειραιά.

Κατά την ad hoc επίσκεψη του 2007, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων διαπίστωσε ότι αυτοί οι χώροι κράτησης δεν πληρούν τα ελάχιστα πρότυπα λειτουργίας. Επίσης, διαιωνίζεται η έλλειψη συντονισμού των αρμόδιων κρατικών αρχών παρόλες τις ρυθμίσεις του Νόμου περί Μετανάστευσης του 2005 για την επίλυση παρόμοιων ζητημάτων.

27. Στην έκθεσή της για την επίσκεψη του 2005, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπενθύμισε τα ελάχιστα πρότυπα λειτουργίας που πρέπει να ισχύουν σε κάθε κέντρο κράτησης αλλοδαπών στην Ελλάδα ([βλέπε CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφος 49](#)). Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων χαιρετίζει την κατάργηση της λειτουργίας του ειδικού κέντρου κράτησης αλλοδαπών στον Πέπλο που δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις των κατάλληλων συνθηκών κράτησης. Περαιτέρω, προωθώντας την ανέγερση ειδικού κτιρίου για την κράτηση αλλοδαπών στο Φυλάκιο οι ελληνικές αρχές αναγνωρίζουν ότι η εισροή των παράνομων μεταναστών δεν είναι ένα προσωρινό φαινόμενο. Ωστόσο, παρότι αναγνωρίζεται ότι τα πρόσωπα αυτά θα πρέπει να κρατούνται σε κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για να καλύψουν τις ανάγκες τους, είναι λυπηρό ότι οι νέες κτιριακές εγκαταστάσεις δεν πληρούν τις προδιαγραφές που έχει προτείνει η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων. Επίσης, δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι ελλείψεις που εντόπισε η Επιτροπή στο κέντρο κράτησης της οδού Πέτρου Ράλλη.

Για παράδειγμα, οι νέες κτιριακές υποδομές στο Φυλάκιο αποτελούνται από τέσσερα μεγάλα δωμάτια τύπου αποθήκης με δυνατότητα στέγασης περίπου 380 αντρών, γυναικών και παιδιών. Είναι εξοπλισμένα με κρεβάτια-κουκέτες και, σε πλήρη δυναμικότητα, κάθε κρατούμενος έχει περίπου μόνο 2 τετραγωνικά μέτρα προσωπικού χώρου. Επιπλέον, είναι ανύπαρκτη η προστασία της ιδιωτικής ζωής των κρατούμενων αφού όλα τα δωμάτια έχουν ανοιχτές μεταλλικές σχάρες που βλέπουν στο διάδρομο. Περαιτέρω, δεν υπάρχουν χώροι για συλλογικές δραστηριότητες. Ανακεφαλαιώνοντας, ο σχεδιασμός των εγκαταστάσεων δεν είναι κατάλληλος για τις ανάγκες που εξυπηρετεί.

28. Οι ανησυχίες που εξέφρασε η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων για το σχεδιασμό των εγκαταστάσεων κράτησης της οδού Πέτρου Ράλλη αποδείχθηκαν βάσιμες ([βλέπε CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφος 36](#)) και αναγνωρίστηκαν από το Διοικητή της υπηρεσίας. Κατά την επίσκεψη της Επιτροπής το 2007 σε αυτά τα κρατητήρια στεγάζονταν 173 άνδρες, 65 γυναίκες και 19 ανήλικοι. Σημειώνεται ότι αυτός ο χώρος κράτησης έχει σχεδιαστεί για τη στέγαση 208 αντρών, 150 γυναικών και 19 ανηλίκων. Οι κρατούμενοι διέμεναν περιορισμένοι στα κελιά τους καθόλο το 24ώρο, καθώς αναφέρθηκε ότι δεν πληροί τις προδιαγραφές ασφάλειας η αυλή που βρίσκεται στη στέγη. Είναι ανύπαρκτοι οι κοινόχρηστοι χώροι για ψυχαγωγικούς σκοπούς και δεν παρέχεται στους κρατούμενους η δυνατότητα να ασχοληθούν με άλλες δραστηριότητες. Οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις για το επισκεπτήριο των κρατούμενων χαρακτηρίζονται παντελώς άστοχες. Η αντιπροσωπεία σημείωσε ότι τα κρεβάτια ήταν ανεπαρκή με αποτέλεσμα κάποιοι νεαροί να αναγκάζονται να κοιμηθούν σε στρώμα στο πάτωμα. Επίσης, φαίνονταν βρώμικα τα περισσότερα κλινοσκεπάσματα ενώ οι νέοι κρατούμενοι δεν εφοδιάζονταν με καθαρά σεντόνια και κουβέρτες. Επιπλέον, δεν υπήρχαν εγκαταστάσεις υγιεινής ή κουδούνια ανάγκης στα κελιά και πολλοί κρατούμενοι δήλωσαν ότι ήταν προβληματική η πρόσβαση στις τουαλέτες, ιδίως τη νύχτα. Η αντιπροσωπεία είδε τις φιάλες που χρησιμοποιούσαν οι κρατούμενοι για την ικανοποίηση των φυσικών τους αναγκών και επίσης άκουσε ότι κρατούμενοι χρησιμοποιούν σακούλες για να αφοδεύσουν. Αυτή η κατάσταση είναι απαράδεκτη.

29. Το κέντρο κράτησης του Πειραιά στεγάζεται σε μία αποθήκη και αποτελείται από δύο πτέρυγες. Κατά την επίσκεψη της Επιτροπής στην πτέρυγα Α, αποτελούμενη από πέντε κελιά, στεγάζονταν έντεκα κρατούμενοι ενώ στην πτέρυγα Β, αποτελούμενη από εννέα κελιά είκοσι ένας. Οι χώροι όπου βρίσκονται τα κελιά ήταν ερειπωμένοι και βρώμικοι ενώ πολλά από τα κελιά ήταν πολύ σκοτεινά λόγω του ανεπαρκούς τεχνητού φωτισμού και της έλλειψης φυσικού φωτός. Τα κλινοσκε-

πάσματα και τα στρώματα ήταν βρώμικα και αρκετοί κρατούμενοι που είχαν εξανθήματα παραπέμφθηκαν για εξέταση σε τοπικό νοσοκομείο. Η αντιπροσωπεία υπήρξε αποδέκτης παραπόνων για την παροχή ανεπαρκών ειδών καθαρισμού και προσωπικής υγιεινής. Περαιτέρω, οι εγκαταστάσεις προσωπικής υγιεινής ήσαν βρώμικες και χρειάζονται επισκευή. Δεν υπήρχε η δυνατότητα άσκησης σε εξωτερικό χώρο ούτε οργάνωσης δραστηριοτήτων για τους κρατούμενους, που δεν έχουν πρόσβαση σε εφημερίδες, περιοδικά ή ακόμα και ένα ραδιόφωνο. Δύο από τα πρόσωπα που συνάντησε η αντιπροσωπεία κρατούνταν σε αυτές τις συνθήκες για περισσότερο από εννέα μήνες.

30. Το κέντρο κράτησης στα Βρυσικά, στεγάζεται σε μια ειδικά διαμορφωμένη πρώην αποθήκη σιτηρών, αποτελούμενη από δύο μεγάλους κοιτώνες όπου, κατά το χρόνο της επίσκεψης της Επιτροπής, στεγάζονταν 106 κρατούμενοι ενώ σύμφωνα με τις αρχές το κέντρο έχει σχεδιαστεί για τη στέγαση 90 κρατουμένων. Ήταν βρώμικο και δυσώδες και, διάσπαρτα στο πάτωμα, ήσαν πεταμένα σαπισμένα τρόφιμα και βρώμικα ρούχα ενώ οι εγκαταστάσεις υγιεινής ήταν βρώμικες – λειτουργούσαν μόνον οι τέσσερις από τις οκτώ τουαλέτες. Το φυσικό φως ήταν περιορισμένο και ο τεχνητός φωτισμός ανεπαρκής. Δεν παρέχονταν επαρκή προϊόντα υγιεινής στους κρατούμενους. Επιπλέον, σε κάποιους από τους κρατούμενους δεν είχε παρασχεθεί στρώμα. Περαιτέρω, σπανίως παρεχόταν στους κρατούμενους η δυνατότητα της υπαίθριας άσκησης.

Κατά την επίσκεψη της αντιπροσωπείας, το κέντρο κράτησης αλλοδαπών στον Ασπρόπυργο, αποτελούμενο από οκτώ κελιά πολλαπλών χρήσεων που βρίσκονται σε δύο ορόφους, στέγαζε 110 κρατούμενους. Τα κελιά ήταν σκοτεινά, με ελάχιστη πρόσβαση σε φυσικό φως και τεχνητό φωτισμό, ανεπαρκώς αεριζόμενα και εξαιρετικά βρώμικα. Ήσαν ανύπαρκτοι οι χώροι υγιεινής εντός των κελιών και η πρόσβαση σ' αυτούς ήταν δύσκολη πέραν των τριών προκαθορισμένων τακτικών ημερήσιων επισκέψεων (κατά τη διάρκεια της νύχτας πολλοί από τους κρατουμένους αναγκάζονταν να χρησιμοποιήσουν φιάλες για να ικανοποιήσουν τις φυσικές τους ανάγκες). Περιορισμένη ήταν και η πρόσβαση σε είδη υγιεινής. Σε όλα τα κελιά ο προσωπικός χώρος των κρατουμένων δεν υπερέβαινε τα τρία τετραγωνικά μέτρα ανά άτομο (για παράδειγμα, στο κελί B2, επιφάνειας 40 τετραγωνικών μέτρων, κρατούνταν 15 αλλοδαποί). Ουδέποτε παρεχόταν στους κρατούμενους η δυνατότητα υπαίθριας άσκησης ή ενασχόλησης με δραστηριότητες. Δύο αλλοδαποί με τους οποίους συνομίλησε η αντιπροσωπεία κρατούνταν σε αυτό το κέντρο για περισσότερους από οκτώ μήνες.

31. Στο κέντρο κράτησης της Μυτιλήνης, η νέα πρακτική της απόλυσης των μεταναστών αμέσως μετά την εξέταση της περίπτωσης τους (συνήθως μέσα σε μία εβδομάδα) είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική περικοπή του αριθμού των κρατουμένων. Έτσι, βελτιώθηκαν οι συνθήκες διαβίωσης. Κατά την επίσκεψη της Επιτροπής στο κέντρο κρατούνταν μόνον πέντε αλλοδαποί. Από τον Νοέμβριο του 2006, δεν χρησιμοποιούνται πλέον τα τέσσερα μεγάλα δωμάτια τύπου αποθήκης που εξυπηρετούσαν την κράτηση αντρών. Αντίθετα, χρησιμοποιείται μόνον ένας ευρύχωρος και καλά εξοπλισμένος κοιτώνας με επαρκή πρόσβαση σε φυσικό φως και τεχνητό φωτισμό. Επίσης, στον ευρύτερο χώρο του κέντρου κράτησης, έχουν τοποθετηθεί τέσσερις προκατασκευασμένες μονάδες σχεδιασμένες για τη στέγαση, κατ' ανώτατο όριο, 64 γυναικών και παιδιών. Κάθε μια διαθέτει ολοκληρωμένους χώρους υγιεινής. Επίσης, υπήρχαν δύο μονάδες με έξι τουαλέτες και έξι ντους. Η κατάσταση στο κέντρο κράτησης της Μυτιλήνης έχει βελτιωθεί σε σχέση με αυτήν που είχε αντιμετωπίσει η αντιπροσωπεία της Επιτροπής κατά την επίσκεψη του 2005.

Η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε επίσης το κέντρο κράτησης στη Βένα και διαπίστωσε ότι δεν βελτιώθηκαν οι συνθήκες διαβίωσης από την επίσκεψη του 2005 ([βλέπε CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφος 61](#)).

32. Ανακεφαλαιώνοντας, με εξαίρεση τη Μυτιλήνη, από την επίσκεψη του 2005 δεν έχουν βελτιωθεί σημαντικά οι συνθήκες κράτησης στους χώρους όπου στεγάζονται οι αλλοδαποί που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία. Απαιτείται συντονισμένη δράση για την επιδιόρθωση των σχετικών εγκαταστάσεων ώστε να εξασφαλιστούν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης σε όλους τους αλλοδαπούς κρατούμενους.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν σε όλα τα κέντρα που επισκέφθηκε:

- την άμεση έναρξη εργασιών επισκευής ώστε να διαθέτουν όλα τα κέντρα:
 - τουαλέτα και ντους με συνεχή ροή νερού, στην κατάλληλη θερμοκρασία,
 - κατάλληλο τεχνητό φωτισμό και βελτίωση της πρόσβασης σε φυσικό φωτισμό και εξαερισμό.
- τη διάθεση κρεβατιού, καθαρού στρώματος και κλινοσκεπασμάτων σε όλους τους κρατούμενους.
- τη διάθεση τουλάχιστον 4 τετραγωνικών μέτρων προσωπικού χώρου ανά κρατούμενο, επανεξετάζοντας τη δυναμικότητα των κέντρων κράτησης,
- τη διάθεση σε όλους τους κρατούμενους των απαραίτητων προϊόντων και ειδών για τη διατήρηση της καθαριότητας του καταλύματός τους καθώς και των αναγκαίων προϊόντων ατομικής υγιεινής (χαρτί υγείας, σαπούνι, οδοντόκρεμα, οδοντόβουρτσα, κλπ.),
- την απρόσκοπτη πρόσβαση όλων των κρατούμενων στις εγκαταστάσεις προσωπικής υγιεινής,
- την παροχή της δυνατότητας σε όλους τους κρατούμενους να διαβιούν μεγάλο μέρος της ημέρας εκτός των κελιών τους και να προαυλίζονται τουλάχιστον μια ώρα ημερησίως.

33. Όπως επισημάνθηκε, σε κανένα από τα κέντρα κράτησης που επισκέφθηκε η Επιτροπή δεν υπάρχει καθεστώς που να παρέχει στους κρατούμενους τη δυνατότητα ενασχόλησης με ψυχαγωγικές δραστηριότητες: δεν παρέχονται βιβλία, εφημερίδες ή άλλο έντυπο υλικό. Επίσης, δεν υπήρχαν επιτραπέζια παιχνίδια ή ραδιόφωνα. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει την προηγούμενη σύστασή της σύμφωνα με την οποία οι ελληνικές αρχές οφείλουν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα που εξασφαλίζουν την παροχή κατάλληλου φάσματος δραστηριοτήτων στους αλλοδαπούς που κρατούνται στα ειδικά κέντρα κράτησης.**

34. Όσον αφορά στη στελέχωση, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει ήδη αναφερθεί στη σημασία της επάνδρωσης των κέντρων κράτησης των μεταναστών με κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό ([βλέπε CPT / Inf \(2006\) 41, παράγραφος 71](#)). Ωστόσο, σε κανένα από τα κέντρα που επισκέφθηκε δεν έχει παρασχεθεί ειδική κατάρτιση στο προσωπικό για την απασχόληση με αλλοδαπούς προερχόμενους από διαφορετικούς πολιτισμούς και περιβάλλοντα. Επιπλέον, διαπίστωσε ότι είναι εντελώς ακατάλληλες οι ρυθμίσεις στελέχωσης των κέντρων που επισκέφθηκε: ελάχιστοι υπάλληλοι είναι επιφορτισμένοι με τη φύλαξη των κρατούμενων και είναι ανύπαρκτες οι δια-δραστικές σχέσεις του προσωπικού με τους αλλοδαπούς κρατούμενους. Για παράδειγμα, δεν έχει παρασχεθεί κατάρτιση, για τα καθήκοντα που καλείται να ασκήσει για περίοδο ενός μηνός, στο αστυνομικό προσωπικό φύλαξης των κρατητηρίων του Πειραιά που ουδέποτε επικοινωνεί με τους αλλοδαπούς κρατούμενους ούτε εισέρχεται στα κελιά τους πέραν των περιπτώσεων της καταμέτρησής τους.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να αναλάβουν αποφασιστική δράση ώστε να διασφαλίσουν τη στελέχωση των κέντρων κράτησης των μεταναστών με επαρκώς εξειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό.

35. Στα κέντρα κράτησης είναι ζωτικής σημασίας η παροχή κατάλληλων υπηρεσιών φροντίδας της υγείας. Στην περιοχή του Έβρου και στη Μυτιλήνη η αντιπροσωπεία διαπίστωσε με ικανοποίηση ότι όλοι οι αλλοδαποί κρατούμενοι υποβάλλονταν σε ιατρικές εξετάσεις μετά τη σύλληψή τους. Ωστόσο, αυτή η πρακτική δεν εφαρμόζεται σε άλλα κέντρα κράτησης. Για παράδειγμα, στον Ασπρόπυργο και στον Πειραιά οι κρατούμενοι δεν υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις ενώ στο κέντρο κράτησης της οδού Πέτρου Ράλλη δεν εφαρμόζεται συστηματικά το μέτρο της ιατρικής εξέτασης των κρατούμενων. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει ότι ο ιατρικός έλεγχος είναι προς το συμφέρον των κρατούμενων και του προσωπικού των κέντρων κράτησης και προληπτικό μέτρο διαφύλαξης της δημόσιας υγείας. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει ότι είναι απαραίτητη η υιοθέτηση του μέτρου του συστηματικού ιατρικού ελέγχου όλων των κρατούμενων, συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων για μεταδοτικές ασθένειες. Οι εν λόγω εξετάσεις πρέπει να διέπονται από το ιατρικό απόρρητο.**

36. Όσον αφορά στη στελέχωση των υπηρεσιών υγείας, μόνο στο κέντρο κράτησης στη Βέννα εργαζόνταν γιατρός και νοσηλεύτης πλήρους απασχόλησης, αλλά οι συμβάσεις τους έληξαν τον Μάρ-

τιο του 2007 και είναι αβέβαιο αν θα ανανεωθούν, οπότε ενδέχεται να στερηθεί το κέντρο την ιατρική κάλυψη. Στα κρατητήρια της οδού Πέτρου Ράλλη μη κυβερνητική οργάνωση παρέχει σε εθελοντική βάση ιατρικές υπηρεσίες τέσσερις ημέρες την εβδομάδα, ενώ μια κινητή μονάδα ακτίνων Χ επισκέπτεται το κέντρο κάθε τέσσερις εβδομάδες προκειμένου να υποβληθούν οι κρατούμενοι σε εξετάσεις για φυματίωση. Το προσωπικό της μη κυβερνητικής οργάνωσης είναι αφοσιωμένο στο έργο του, που όμως δυσχεραίνουν αφενός η περιορισμένη πρόσβαση σε διερμηνείς και αφετέρου η αδυναμία ελεύθερης πρόσβασης στους χώρους κράτησης. Παρότι είναι ευπρόσδεκτες οι περιορισμένες υπηρεσίες που παρέχει η μη κυβερνητική οργάνωση, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι αποτελεί υποχρέωση του κράτους η παροχή υγειονομικής περίθαλψης στους κρατούμενους. Οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας και περίθαλψης των μη κυβερνητικών οργανώσεων πρέπει να είναι συμπληρωματικές των παρεχομένων από το κράτος και να μην λειτουργούν ως υποκατάστατο.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει τη δημιουργία κατάλληλης υπηρεσίας υγειονομικής περίθαλψης σε κάθε κέντρο κράτησης μεταναστών.

4. Εγγυήσεις κατά της κακομεταχείρισης

37. Σε προηγούμενες εκθέσεις της επί των επισκέψεών της στην Ελλάδα, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εξέτασε λεπτομερώς τις θεσμοθετημένες εγγυήσεις κατά της κακομεταχείρισης που διασφαλίζουν στους κρατούμενους προστασία από τα όργανα επιβολής του νόμου καθώς και τη λειτουργία τους στην πράξη. Η Επιτροπή αποδίδει ιδιαίτερη σημασία σε τρία θεμελιώδη δικαιώματα, κυρίως στο δικαίωμα των κρατουμένων να ενημερώνουν στενό συγγενή ή τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους για την κατάστασή τους, να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο και σε γιατρό. Είναι εξίσου θεμελιώδους σημασίας η ενημέρωση όσων κρατούνται από τα όργανα επιβολής του νόμου για όλα τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένων των ανωτέρω.

Δυστυχώς, τα συμπεράσματα της επίσκεψης του 2007 αναδεικνύουν, για μια ακόμη φορά, ότι στην Ελλάδα τα εν λόγω δικαιώματα δεν εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην πράξη.

38. Παρότι η ελληνική νομοθεσία προβλέπει ρητά την υποχρέωση σεβασμού του δικαιώματος πρόσβασης σε δικηγόρο από την έναρξη της στέρησης της προσωπικής ελευθερίας, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπήρξε αποδέκτης παραπόνων κρατουμένων που ισχυρίστηκαν ότι δεν είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο έως την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης, δηλαδή για περίπου 24 ή περισσότερες ώρες από τη σύλληψή τους. Άλλοι ισχυρίστηκαν ότι επικοινωνήσαν για πρώτη φορά με το δικηγόρο τους στο δικαστήριο. Επίσης, αρκετοί κρατούμενοι κατήγγειλαν στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής ότι δεν τους παρασχέθηκε η δυνατότητα να ενημερώσουν για την κράτησή τους στενό συγγενή ή τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα μέτρα ώστε να διασφαλίσουν σε όλα τα πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία τους από όργανα επιβολής του νόμου την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός τους να ενημερώνουν στενό συγγενή ή τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους για την κατάστασή τους και να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο από την έναρξη της κράτησής τους.

39. Ο νόμος εγγυάται το δικαίωμα της πρόσβασης σε γιατρό αλλά, υπό το φως των πληροφοριών που συνέλεξε η αντιπροσωπεία, είναι σαφές ότι οι κρατούμενοι δεν ασκούν αποτελεσματικά αυτό το δικαίωμά τους.

Παρότι οι κρατούμενοι στερούνται την προσωπική τους ελευθερία για παρατεταμένες περιόδους σε συνθήκες ανθυγιεινές και συνωστισμού δεν έχει υιοθετηθεί το μέτρο της συστηματικής επίσκεψης των γιατρών στα αστυνομικά τμήματα για να εξετάζουν όσους κρατούνται ή να διερευνούν αν έχουν ειδικά προβλήματα υγείας. Περαιτέρω, κάποιοι κρατούμενοι παραπονέθηκαν ότι οι αστυνομικοί δεν τους επέτρεψαν την πρόσβαση σε γιατρό παρότι εξέφρασαν ρητά τη σχετική επιθυμία τους. Η κατάσταση αυτή δεν είναι αποδεκτή.

Για παράδειγμα, στο αστυνομικό τμήμα Ομοιοίας, η αντιπροσωπεία συνάντησε κρατούμενο με αναπνευστικά προβλήματα που είχε ζητήσει να εξεταστεί από γιατρό. Κατέστη προφανές ότι το αίτη-

μά του δεν ικανοποιήθηκε όταν δήλωσε ότι το πρόβλημα της υγείας του οφείλεται σε κλωτσιά που δέχθηκε στο στομάχι από έναν εκ των αστυνομικών που τον ανέκριναν. Μετά από παρέμβαση της αντιπροσωπείας, ο κρατούμενος διακομίστηκε με συνοδεία αστυνομών στο νοσοκομείο όπου εξετάστηκε από γιατρό και του χορηγήθηκαν παυσίπονα.

40. Υπό αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων κρίνει αναγκαίο να επαναλάβει ότι πρέπει να ικανοποιούνται άμεσα τα αιτήματα εξέτασης από γιατρό. Τα όργανα επιβολής του νόμου οφείλουν να μην εξετάζουν τη βασιμότητα αυτών των αιτημάτων. Υπενθυμίζεται επίσης ότι οι κρατούμενοι πρέπει να εξετάζονται κατ' ιδίαν από τους γιατρούς, εκτός του οπτικού και ακουστικού πεδίου του αστυνομικού οργάνου¹², εκτός εάν ο γιατρός αποφασίσει για διαφορετική ρύθμιση σε συγκεκριμένη περίπτωση και ότι τα αποτελέσματα κάθε εξέτασης, καθώς και οι σχετικές δηλώσεις του κρατούμενου και η γνωμάτευση του γιατρού πρέπει να καταγράφονται επισήμως από τον ιατρό και να τίθενται στη διάθεση του ενδιαφερόμενου και του δικηγόρου του. Περαιτέρω, στους άπορους κρατούμενους πρέπει να παρέχεται δωρεάν φαρμακευτική αγωγή.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει τη σύστασή της προς τις ελληνικές αρχές να επανεξετάσουν τις υφιστάμενες ρυθμίσεις για την πρόσβαση των κρατουμένων στα αστυνομικά τμήματα σε γιατρό και σε υγειονομική περίθαλψη.

41. Περαιτέρω, η αντιπροσωπεία ενημερώθηκε ότι στις 5.2.2007 απεβίωσε στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας Ιρανό κρατούμενος. Προφανώς, όντας χρήστης ναρκωτικών, υπέφερε για αρκετές ημέρες από το σύνδρομο στέρησης. Συγκρατούμενοί του με τους οποίους συνομίλησε η αντιπροσωπεία στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας και σε άλλα κέντρα κράτησης ισχυρίστηκαν ότι ούρλιαζε από τον πόνο και παρότι κατ' επανάληψη αιτήθηκε από τους αξιωματικούς υπηρεσίας να παραπεμφθεί για εξέταση από γιατρό ουδεμία υγειονομική περίθαλψη του παρασχέθηκε. Η ιατροδικαστική έκθεση αναφέρει ως αιτία θανάτου δευτερογενή περιτονίτιδα λόγω διάτρητου δωδεκαδακτυλικού έλκους. Είναι πολύ πιθανόν να υπέφερε από έντονο κοιλιακό πόνο πριν πεθάνει. Αν είχε κληθεί έγκαιρα γιατρός θα είχε τουλάχιστον μετριαστεί αυτός ο πόνος. Διεξάγεται έρευνα για το θάνατο αυτού του Ιρανού κρατούμενου. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων θα εκτιμούσε ιδιαίτερα να πληροφορηθεί από τις ελληνικές αρχές για τα συμπεράσματα της έρευνας που διεξάγεται για το θάνατο αυτού του κρατούμενου, συμπεριλαμβανομένων ενός αντιγράφου της έκθεσης αυτοψίας και των πρωτοβουλιών που ανέλαβαν.**

42. Όπως συνέβη το 2005, πολλοί από τους κρατούμενους στα αστυνομικά τμήματα διαμαρτυρήθηκαν ότι δεν είχαν ενημερωθεί για τα δικαιώματά τους. Παρόμοιους ισχυρισμούς διατύπωσαν και όσοι κρατούνταν στους χώρους κράτησης αλλοδαπών. Όπου είχαν διανεμηθεί ενημερωτικά φυλλάδια οι κρατούμενοι δήλωσαν ότι ήσαν σε γλώσσα που δεν κατανοούσαν και ότι κανείς δεν τους εξήγησε το περιεχόμενό τους. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν τη συστηματική ενημέρωση των κρατουμένων για τα δικαιώματά τους από την έναρξη της κράτησης με τη διανομή σχετικών εντύπων στις γλώσσες που κατανοούν.**

43. Για τα αρχεία των κρατητηρίων, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει ότι η εισαγωγή ενός συστήματος εξατομικευμένων φακέλων κράτησης όχι μόνο ενισχύει τον αποτελεσματικό σεβασμό των θεμελιωδών εγγυήσεων που παρέχονται στους κρατούμενους, αλλά διευκολύνει το έργο της αστυνομίας (βλέπε [CPT / Inf \(2006\) 41 , παράγραφος 43](#)). Για άλλη μια φορά, τα ευρήματα της αντιπροσωπείας κατά την επίσκεψη του 2007 αναδεικνύουν ότι οι πληροφορίες που τηρούνται στα υφιστάμενα μητρώα είναι επιπόλαιες και, κάποιες φορές, ανακριβείς ή ελλιπείς.

Επιπλέον, σε ορισμένα συνοριακά φυλάκια, όπως στο Ισαάκιο, στον Κυπρίνο, στη Νέα Χειμωνή και στη Βίσσα, το προσωπικό δεν έχει πάντα πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες που αφορούν

¹² Θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλα διαμορφωμένοι χώροι για να εξυπηρετούν τις περιπτώσεις των κρατουμένων για τους οποίους οι αστυνομικές αρχές εκφράζουν ανησυχία ότι είναι ύποπτοι φυγής.

στους κρατούμενους για τους οποίους είναι υπεύθυνο και, στη Νέα Βίσσα, δεν γνώριζε τον ακριβή αριθμό των κρατουμένων για τους οποίους έφερε ευθύνη. Η κατάσταση αυτή δεν είναι αποδεκτή. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει στις ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα μέτρα για να διασφαλίσουν την ορθή και προσήκουσα τήρηση αρχείων σε όλους τους χώρους κράτησης.**

Γενικότερα, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει στις ελληνικές αρχές τη σύστασή της για την εισαγωγή και την ανάπτυξη συστήματος τήρησης εξατομικευμένου φακέλου για κάθε κρατούμενο.

44. Στο παρελθόν η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων είχε υπογραμμίσει ότι συμβάλει ουσιωδώς στην αποτροπή της κακομεταχείρισης των κρατουμένων και, γενικότερα, στην εξασφάλιση ικανοποιητικών συνθηκών κράτησης το σύστημα της επιθεώρησης των χώρων κράτησης που υπάγονται στην αρμοδιότητα των αστυνομικών αρχών από ανεξάρτητη αρχή. Για να είναι αποτελεσματικές, οι επισκέψεις παρόμοιας αρχής θα πρέπει να είναι τακτικές και αιφνιδιαστικές. Επίσης, η αρμόδια αρχή θα πρέπει να έχει την εξουσία να συνομιλεί κατ' ιδίαν με τους κρατούμενους.

Κατά την επίσκεψη του 2007, σε συζητήσεις για το θέμα αυτό, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ανέφερε ότι εξεταζόταν το ενδεχόμενο υιοθέτησης παρόμοιας διαδικασίας επιθεώρησης. Με επιστολή της 5ης Ιουλίου 2007, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ενημέρωσε την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων για την πρωτοβουλία που ανέλαβε για τη διεύρυνση της εντολής του Συνηγόρου του Πολίτη ώστε να επιθεωρεί τους χώρους κράτησης που υπάγονται στην αρμοδιότητα των αστυνομικών αρχών. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να ενημερωθεί περαιτέρω για τα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας.